

Vlaams
Parlement

623 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 27 januari 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Tom Ongena

over de stand van zaken
van het actieplan Maatschappelijke Oriëntatie

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Meyrem Almaci, Celia Groothedde;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Inleiding door minister Bart Somers.....	4
2. Toelichting door Jo De Ro	4
2.1. Situering.....	4
2.2. Situaties inburgeraar na ondertekening inburgeringscontract.....	5
2.3. Indicatoren en meetinstrumenten	5
2.4. Actieplan MO 2020-2021	6
2.5. Dashboard MO.....	7
2.6. COVID-19	7
2.7. Realisaties 2020	8
2.8. Vooruitblik	8
3. Tussenkoms van minister Bart Somers.....	9
4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden.....	9
4.1. Tussenkoms van Nadia Sminate.....	9
4.2. Tussenkoms van Sam Van Rooy	10
4.3. Tussenkoms van Tom Ongena	10
4.4. Tussenkoms van An Moerenhout.....	10
4.5. Tussenkoms van Hannelore Goeman	11
5. Antwoorden van Jo De Ro.....	11
6. Antwoorden van minister Bart Somers	13
7. Slotbeschouwingen en aanvullende antwoorden	14
Gebruikte afkortingen	16

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 12 januari 2021 een gedachtewisseling over de stand van zaken van het actieplan Maatschappelijke Oriëntatie.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Gelijke Kansen;
- Jo De Ro, algemeen directeur van het Agentschap Integratie en Inburgering.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Inleiding door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* verwijst naar het rapport van 28 januari 2020 van het Rekenhof betreffende de herstructurering van het Agentschap Integratie en Inburgering (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 39/1). Dit rapport bracht bepaalde knelpunten aan het licht, waaronder het aantal wachtenden op de cursus Maatschappelijke Oriëntatie.

Naar aanleiding hiervan deed de minister ten aanzien van deze commissie en de plenaire vergadering twee beloftes. Een eerste was het opzetten van een visitatiecommissie. Die leverde op 23 juni 2020 haar bevindingen op. Daarmee is men samen met AgII aan de slag gegaan. Een tweede belofte was het transparant maken van de werking van het agentschap door inzichten te verschaffen op basis van heldere cijfers, door te monitoren en op te volgen, door de cijfers te delen met het parlement. Bedoeling is om die cijfers op een regelmatige basis bekend te maken en dit op een manier die vergelijking mogelijk maakt. Men moet doorheen de tijd positieve of negatieve evoluties kunnen onderscheiden.

Intussen is de minister een volledig kalenderjaar bevoegd geweest voor Integratie en Inburgering en is er sinds tien maanden een nieuwe directeur bij AgII. Het agentschap heeft zijn opdracht echt ter harte genomen. De minister is verheugd dat vandaag een aantal heldere en positieve cijfers kunnen worden gepresenteerd over de aanpak van de wachtenden in de cursus MO.

2. Toelichting door Jo De Ro

2.1. Situering

Jo De Ro merkt op dat er de voorbije jaren in het Vlaams Parlement en in deze commissie kritische vragen werden gesteld over de wachtlijsten MO. In de media en het agentschap circuleerden verschillende cijfers over het aantal wachtenden. Ze lieten echter zelden vergelijking toe.

De redenen voor deze sterk uiteenlopende aantallen waren het ontbreken van duidelijke definities, indicatoren en meetinstrumenten om vraag en aanbod te monitoren. Het agentschap nam in 2018 het initiatief om deze samen met de zusteragentschappen IN-Gent, Atlas en het Agentschap Binnenlands Bestuur te ontwikkelen.

Om het vastgestelde tekort aan cursusplaatsen weg te werken, stelde het agentschap in december 2019 een Actieplan MO 2020-2021 op. Na de uitbraak van COVID-19 zijn in 2020 de nodige inspanningen geleverd om de vooropgestelde halvering van het tekort aan cursusplaatsen te realiseren en om de inburgeraars zo goed mogelijk te ondersteunen.

2.2. Situaties inburgeraar na ondertekening inburgeringscontract

Jo De Ro gaat in op de tegenstrijdige cijfers inzake de wachtenden MO. Wat de definities betreft, is vertrokken van de situatie waarin de inburgeraar zich kan bevinden na ondertekening van het inburgeringscontract. Na ondertekening van het inburgeringscontract kan de inburgeraar:

- kiezen om de cursus MO niet te volgen en zich inschrijven voor de vrijstellings-toets MO;
- ingeschreven zijn in een cursus MO in het lopende of volgende werkjaar;
- niet ingeschreven zijn.

De redenen waarom inburgeraars niet ingeschreven zijn in een cursus MO zijn divers, namelijk:

- de inburgeraar kan onbeschikbaar zijn omwille van decretaal bepaalde redenen, zoals bijvoorbeeld ziekte, zwangerschap en werk;
- het agentschap kan geen passend aanbod bieden omwille van de taal, de lesplaats, het lesmoment of omdat de passende cursus volzet is (geen 'passend aanbod');
- een andere reden kan zijn dat de vraag van de inburgeraar onbepaald is. Een gesprek met de trajectbegeleider heeft nog niet plaatsgevonden of moet opnieuw plaatsvinden.

Welke inburgeraars worden beschouwd als wachtend? Dat zijn de inburgeraars waarvoor het agentschap geen passend aanbod kan bieden. Om te bepalen hoe lang inburgeraars wachten op een cursus MO, wordt gekeken naar de tijd tussen de ondertekening van het inburgeringscontract en de eerst aangeboden cursus MO én de eerste effectieve deelname aan een cursus MO. De verschillende situaties waarin inburgeraars zich bevinden na ondertekening van het inburgeringscontract worden sedert eind 2019 maandelijks gemonitord. Deze vernieuwing is absoluut noodzakelijk om een beleid op lange termijn te voeren.

2.3. Indicatoren en meetinstrumenten

Wat de indicatoren en meetinstrumenten betreft, ontwikkelde het agentschap in eerste instantie prognoses om het tekort en de nood aan cursusplaatsen te berekenen. Hierbij werd vastgesteld dat het tekort aan cursusplaatsen eind 2019 ongeveer 9400 betrof en de nood aan cursusplaatsen in 2020 ongeveer 22.000, indien het agentschap de achterstand in één jaar zou wegwerken. Dit laatste was een quasi onmogelijke opdracht. Vandaar werd er in het actieplan voor gekozen om het historisch tekort aan cursusplaatsen gespreid over twee kalenderjaren weg te werken.

De focus werd met andere woorden niet enkel gelegd op het in kaart brengen van het aantal wachtenden. Een goede afstemming tussen vraag en aanbod betekent namelijk dat in de planning van het aanbod MO uitgegaan wordt van een evenwicht tussen het jaarlijks aantal inburgeringscontracten en de voorziene cursusplaatsen en cursisten MO.

Dit was de voorbije jaren niet het geval. In de periode 2015-2019 waren er aanzienlijk minder starters voor de cursus MO dan mensen die voor het eerst een inburgeringscontract tekenden. In 2020 heeft het agentschap een ommekeer kunnen realiseren. Er zijn nu voor het eerst aanzienlijk meer starters MO dan eerste inburgeringscontracten. Dit werd gerealiseerd in een uitdagend (corona)jaar dat heel wat logistieke, pedagogische en menselijke inspanningen vergde om de maatschappelijke rol van het agentschap te kunnen spelen.

In het verleden beschikte AgII niet over de instrumenten om de nodige capaciteit aan cursusplaatsen te berekenen, een realistische target voorop te stellen en

vervolgens te monitoren. Zo waren er in 2019 vermoedelijk 19.500 cursusplaatsen nodig om alle inburgeraars te kunnen bedienen en waren er slechts een 13.000-tal starters MO.

Eind 2019 beschikte het AgII wel over de nodige prognoses en data. Voor de opmaak van de planning MO 2020 werd uitgegaan van de nodige capaciteit om het tekort van 9418 cursusplaatsen over een periode van twee jaar weg te werken en van een realistische target, waarbij rekening werd gehouden met mogelijke uitval van cursisten.

Het aantal georganiseerde cursusplaatsen benadert in 2020 de nodige capaciteit. In totaal waren er 16.383 deelnames, waarvan 15.529 unieke deelnemers. De opdracht die nu voorligt, is het nog beter in kaart brengen van de uitval en de redenen van uitval in de cursus MO. Reden van verschil tussen de target en het effectief georganiseerd aantal cursusplaatsen, is dat er dit jaar geen elfde cursus kon worden georganiseerd. Ingevolge corona heeft men (docenten MO) het mogelijk gemaakt om de cursus digitaal te laten bijwonen door de inburgeraars (overhandigen en klaarmaken van de Chromebooks, zelf meer vaardigheden ontwikkelen, zelf filmpjes en ander digitaal lesmateriaal maken enzovoort).

Er kan ook een verschil worden vastgesteld tussen de effectief georganiseerde cursussen en de starters. De prognose gaat steeds uit van twintig plaatsen per cursus maar voor minder courante MO-talen (niet het Frans, Arabisch of Turks) is dat niet altijd haalbaar omdat er onvoldoende mensen zijn om op elk opstartmoment doorheen het jaar aan twintig plaatsen per cursus te komen. Er is ook het feit dat men in maart 2020 snel digitaal is moeten schakelen, waardoor een aantal cursisten die begin maart fysiek les volgden, zijn afgehaakt omdat ze niet het benodigde materiaal ter beschikking hadden. Een aantal daarvan is in de loop van het jaar wel terug kunnen aansluiten.

Het belangrijkste verschil met 2019 is niet alleen de aanzienlijke stijging van het aantal starters, maar ook het feit dat het verschil tussen de nodige cursusplaatsen en de georganiseerde cursusplaatsen quasi werd weggewerkt (in 2019 bedroeg dat verschil nog 4000).

2.4. Actieplan MO 2020-2021

Om de ommekeer in 2020 te kunnen realiseren, stelde het agentschap in 2019 een Actieplan MO op, dat in december 2019 door de raad van bestuur werd goedgekeurd. Opzet van het actieplan is dat inburgeraars bij aanvang van het inburgeringstraject (binnen de drie maanden na ondertekening van het inburgeringscontract voor courante MO-talen) of binnen een redelijke termijn (binnen de zes maanden na ondertekening van het inburgeringscontract voor minder courante MO-talen) kunnen instappen in een cursus MO.

Het actieplan bevat acties op middellange termijn, gericht op de verbetering van processen. Het gaat bijvoorbeeld over de vereenvoudiging en het meer uniform maken van de inschrijvingen voor MO in alle regio's, het vlotter aanwerven van freelanceleerkrachten voor minder courante MO-talen, het monitoren van langlopende dossiers enzovoort.

Daarnaast waren er acties op korte termijn nodig, gericht op het wegwerken van het tekort van 9418 cursusplaatsen op twee jaar. Hiervoor werden volgende acties ondernomen:

- de verhoging van het aantal cursisten van vijftien naar twintig in de cursussen gegeven in courante MO-talen. Hierin is het agentschap geslaagd;
- de verhoging van het aantal cursussen per leerkracht MO. Deze doelstelling is aangepast vanwege de uitbraak van COVID-19. In plaats van een extra cursus

- te geven, investeerden onder meer de leerkrachten MO in de toeleiding naar en begeleiding van cursisten bij het digitale aanbod;
- de verhoging van de gemiddelde bezetting in de cursussen MO. Hierin is het agentschap geslaagd. De gemiddelde bezetting is verhoogd van zestien cursisten per cursus in 2019 naar achttien cursisten per cursus vanaf maart 2020;
- de ontwikkeling van een dashboard MO waardoor een betere rapportering kan gebeuren aan het managementcomité en de raad van bestuur.

2.5. Dashboard MO

Het dashboard MO mag niet worden verward met de kwartaalcijfers of het jaarverslag. Die kwartaalcijfers zijn voor extern gebruik en doorlopen een lange verificatieprocedure. Het dashboard dient voor de maandelijkse interne monitoring en rapportering en bevat onder meer data over het aantal cursusplaatsen per cursusopstart (in totaal zijn er zeven opstartmomenten per jaar), het aantal cursisten per cursusopstart, het aantal cursisten waarvoor er geen passend aanbod is, het aantal lopende contracten zonder afgeronde MO en de duurtijden.

Het in kaart brengen van de duurtijden is nog in volle ontwikkeling. Opzet is het maandelijks monitoren van inburgeraars die na de ondertekening van het inburgeringscontract instappen in MO. Het is belangrijk te weten hoeveel procent van de inburgeraars binnen de drie maanden een cursus kan volgen. Die periode van drie maanden wordt als norm gehanteerd. Binnen de zes maanden wordt nog als aanvaardbaar beschouwd en meer dan zes maanden als niet aanvaardbaar.

2.6. COVID-19

De coronamaatregelen die in maart 2020 in voege traden, stelden het agentschap en de inburgeraars voor nieuwe uitdagingen. Het agentschap besliste vanaf 14 maart om met het aanbod MO volledig digitaal te gaan. Hierbij werd extra ondersteuning geboden aan cursisten, leerkrachten MO, trajectbegeleiders en onthaalmedewerkers.

De Vlaamse Regering kende op 30 april 2020 voor het begrotingsjaar 2020 een projectsubsidie van 250.000 euro toe aan het agentschap, voor de uitrol van het proefproject rond digitale ondersteuning van opleidingstrajecten Inburgering. Het agentschap maakt zelf ook 250.000 euro vrij. Via die middelen konden onder meer 1000 Chromebooks worden aangekocht.

In totaal volgden ongeveer 2000 inburgeraars de les MO dankzij een Chromebook. Inburgeraars die niet over de nodige digitale vaardigheden beschikten om de les MO met een Chromebook te volgen, werden hierin ondersteund. Men gaf hiervoor informatie en een handleiding bij de overhandiging van de toestellen en telefonische en online ondersteuning voor en tijdens de lessen MO. Bovendien organiseerde men korte voortrajecten (klassikaal, blended) in samenwerking met partners (bijvoorbeeld vzw Digidak in de regio Antwerpen) en testlessen.

Uit signalen van leerkrachten MO blijkt zowel bij cursisten als leerkrachten MO voldoening over het feit dat de stap naar digitalisering werd gezet. Ze waarderen dat de cursus via digitale leermiddelen zoals whatsappcursussen, skypelessen, livestreamings, blogs, YouTube enzovoort, aangevat en afgerond kan worden.

Aandachtspunten blijven het realiseren van de unieke aspecten van de lessen MO, zoals het creëren van openheid, nieuwsgierigheid en begrip voor een nieuwe samenleving door het opbouwen van een vertrouwensrelatie; het toelichten en interactief bespreken van waarden en normen; het verkennen van nieuwe perspectieven; het kunnen inspelen op de persoonlijke situatie van cursisten. Dit lukt gedeeltelijk

digitaal, maar het aspect van persoonlijke interactie kan niet worden opgevangen. Dit blijft een beperking van het digitaal lesgeven.

Jo De Ro benadrukt het feit dat de leerkrachten MO, de trajectbegeleiders, de onthaalmedewerkers, het management én de inburgeraars zelf een enorme blijk van wendbaarheid en engagement hebben getoond.

De voorwaarden inzake MO bleven dezelfde. Wat regelmatige deelname betreft, wordt er rekening gehouden met de omstandigheden van de coronacrisis. Er wordt gekeken naar de deelname aan de lessen op afstand en het maken van taken om de regelmatige deelname te beoordelen. AgII zorgt ervoor dat inburgeraars die lesmomenten missen extra informatie, begeleiding en/of taken krijgen.

Gezien de coronapandemie nog niet uitgewoed lijkt, de digitalisering in het agentschap niet meer zal stoppen en de organisatorische druk hoog lag, besliste de raad van bestuur in november 2020 om 2000 wifitoestellen extra aan te schaffen (eigen budget).

Voor minder courante talen was het de afgelopen jaren niet evident om voldoende mensen fysiek in een cursus samen te brengen. Dankzij de digitale omslag konden die mensen wel worden bereikt. Het digitale heeft immers als voordeel dat mensen zich niet moeten verplaatsen.

2.7. Realisaties 2020

Uit het overzicht van realisaties blijkt nogmaals dat het agentschap nog nooit zoveel cursusplaatsen voorzien en starters MO bereikt heeft. Het aantal mensen waarvoor in geen passend aanbod werd voorzien, is het afgelopen jaar aanzienlijk teruggebracht. Op basis van de prognoses werd in november 2019 een tekort aan 9418 cursusplaatsen vastgesteld. Op basis van eenzelfde berekening stelt het AgII in 2020 een tekort aan 4637 cursusplaatsen vast. Het tekort is met andere woorden gehalveerd. De daling van dit tekort werd gerealiseerd met hetzelfde aantal vte als in 2019.

Wat specifiek het aantal inburgeraars betreft dat nog niet met de les MO kan starten omdat het agentschap geen passend aanbod heeft, kan men in de feiten een fluctuatie vaststellen, met een knik vanaf de zomer van 2020. Deze is hoofdzakelijk te wijten aan het stijgend aantal inburgeraars dat niet over de nodige digitale vaardigheden beschikt om de lessen online te volgen.

2.8. Vooruitblik

Bijgevolg zal het agentschap in 2021 verder investeren in de uitbouw van een degelijke onderlaag digitalisering, zowel voor het eigen personeel als de inburgeraars. Opzet is dat digitaal vaardige inburgeraars sneller en gedeeltelijk of geheel zelfstandig de cursus MO kunnen afronden, waardoor er meer ruimte vrijkomt voor kwetsbare en digitaal niet of minder vaardige inburgeraars. Samen met partners (CVO's, VDAB en andere) wordt bekeken hoe werk kan worden gemaakt van een specifiek aanbod digitale geletterdheid.

2021 is ook belangrijk voor het agentschap, gelet op de structurele ingrepen die nodig zijn. Hiervoor is een herziening van het financieringssysteem nodig in functie van een stabiele personeelsinzet. Momenteel krijgen de drie agentschappen een basisfinanciering van een historisch bepaald aantal inburgeraars. Voor AgII bedraagt dat aantal 11.300. Dat aantal is evenwel nooit de bovengrens geweest, noch bij de eerste contracten noch bij de starters MO. Dat zorgt voor ongerustheid in verband met de arbeidsvoorwaarden.

Jo De Ro besluit dat er intussen belangrijke stappen vooruit zijn gezet. Dit hoeft geen aanleiding tot euforie te geven. Integendeel zal men zich in 2021 opnieuw moeten overtreffen om het komende jaar eenzelfde resultaat te kunnen neerzetten.

3. Tussenkost van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat het agentschap de voorbije jaren sterk onder vuur lag met kritieken over de performantie en de transparantie van de cijfers. Op basis van de vandaag gepresenteerde cijfers trekt hij vier conclusies.

Een eerste is dat nooit in de geschiedenis van het agentschap zoveel inburgeraars op één jaar tijd een cursus MO hebben kunnen volgen. Reden is dat er meer aanbod werd gerealiseerd.

Een tweede conclusie is dat voor het eerst een historische achterstand werd ingehaald. Er was meer aanbod dan dat er mensen zijn bijgekomen die nood hadden aan een aanbod.

Een derde vaststelling is dat de omslag naar digitalisering in onmogelijke coronatijden werd gerealiseerd.

Ten vierde is het werk nog maar pas begonnen. De positieve evolutie geeft echter veel vertrouwen dat het agentschap in staat is de grote uitdaging te kunnen realiseren. De minister wil de algemeen directeur, de leerkrachten MO en de werknemers bij AgII, Atlas en IN-Gent van harte danken voor het werk dat zij in moeilijke tijden hebben geleverd. Zij staan in de spits van de maatschappelijke uitdagingen en hebben een belangrijke taak om nieuwkomers in te burgeren en hen een volwaardige plaats in de maatschappij te geven.

4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

4.1. Tussenkost van Nadia Sminate

Nadia Sminate ziet de snelle digitalisering als één van de weinige voordelen van de coronacrisis. Het agentschap heeft snel geschakeld, met onder meer digitale lessenspakketten, wat ze heel positief vindt. De N-VA is voor een vast digitaal inburgeringspakket, voor wie daar zijn weg in vindt, terwijl voor andere profielen klassikale lessen de beste methode blijven. Digitaal een cursus MO volgen, zorgt ervoor dat het gemakkelijker combineerbaar is met werk en verhoogt de zelfredzaamheid. Zijn er al concrete stappen om met die digitale pakketten de inburgering te starten in het land van herkomst? Werden er hierover contacten gelegd met het federale niveau?

Zo lang het Europese en federale niveau geen stappen zetten naar een meer kwalitatieve migratie met meer aandacht voor de instroom, zal Vlaanderen blijven kampen met een grote vraag naar lessen MO en bijhorende wachtlijsten, en daarenboven met heel wat profielen die niet snel op de arbeidsmarkt aansluiting vinden of ver staan van de heersende maatschappijvisie. Ze heeft het over de hypocrisie van partijen die de wachtlijsten aanklagen, maar geen inspanningen leveren om de migratiestromen anders in te kleuren of te verminderen. Het zijn daarenboven net die partijen die pleiten tegen een duidelijke integratiepolitiek met een focus op de Vlaamse normen en waarden, met bijhorende hoge verwachtingen ten opzichte van nieuwkomers.

Het lessenspakket MO wordt gestandaardiseerd, met op het einde een test. Voor de N-VA moet die het absolute minimum van de integratie toetsen. Hoe staat het met de gestandaardiseerde testen?

4.2. Tussenkost van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy wijst Nadia Sminate erop dat de N-VA jarenlang de ministerpost van Asiel en Migratie in handen heeft gehad. Ook toen is er aan de instroom niets gebeurd. Inburgeringstrajecten hebben geen impact op armoezaaiers, moslimfundamentalisten en andere schelmen. Hij vraagt Nadia Sminate hem haar hypocrisie te besparen. Ze heeft hem immers meermaals de mond trachten te snoeren met het argument dat instroom geen Vlaamse bevoegdheid is, terwijl ze er nu zelf over begint.

4.3. Tussenkost van Tom Ongena

Tom Ongena vraagt om de welles-nietesdiscussies over wachtlijsten te stoppen en een volgende stap te zetten. Wachtlijsten zijn onaanvaardbaar, inburgering is een cruciale taak van de Vlaamse overheid. Het is niet alleen belangrijk voor nieuwkomers dat ze voldoende gewapend zijn om in de Vlaamse samenleving te functioneren, hun inburgering is eveneens belangrijk voor de samenleving zelf.

De spreker is dan ook blij dat het agentschap het besef van urgentie heeft en actie onderneemt. Hij looft het actieplan met de duidelijke ambitie om elke nieuwkomer binnen de drie tot zes maanden te laten starten in een cursus MO. De aanpak daartoe legt terecht de focus op een betere afstemming van vraag en aanbod en digitalisering. Het is goed dat de eerste resultaten van het actieplan positief zijn: de capaciteit loopt gelijk met het aantal georganiseerde cursusplaatsen. Het tekort van eind 2019 is op een jaar tijd gehalveerd, een huzarenstukje in het moeilijke coronajaar. Die goede resultaten boezemen Open Vld vertrouwen in voor de toekomst, zeker daar er nog enkele positieve wijzigingen op stapel staan, met onder meer een nieuw Inburgeringsdecreet. Het slagkrachtige agentschap is een troef om die hervormingen waar te maken.

Wat zijn de lessen uit de versnelde digitalisering? Is er een plan van aanpak voor de verdere digitalisering? Hoe zal de verhouding tussen fysiek en digitaal leren zijn? Wat met mensen zonder digitale geletterdheid? Voorheen waren er wel wat opmerkingen over de inhoud van de maatschappelijke oriëntatie die te veel afhing van de leerkracht. Is er al ingezet op een betere kwaliteit van die cursussen?

4.4. Tussenkost van An Moerenhout

An Moerenhout betreurt het dat de commissieleden het actieplan niet vooraf ontvingen. Conform de doelstellingen is de achterstand van 9428 plaatsen gehalveerd naar 4600 plaatsen. Die inhaalbeweging is echter niet ondanks maar dankzij corona behaald. Uit de cijfers blijkt immers dat het maandelijkse aantal personen waarvoor er geen passend aanbod was in de eerste maanden van 2020 stijgt, maar vanaf maart, toen de crisis uitbrak, is er een neerwaartse knik. Zijn dat de vrijwillige inburgeraars die verdwijnen? Of zijn dat mensen die geen computer hebben en die later een cursus zullen volgen?

Welke maatregelen staan er in het actieplan om het aanbod MO te differentiëren? Hoe ver staat het met de uitvoering ervan? Zal het agentschap binnenkort een gedifferentieerd aanbod op maat hebben zoals Atlas al heeft? Een standaardcursus is daar zestig uur, maar hoogopgeleiden hebben vaak voldoende aan vijfenveertig uur, terwijl ongeletterden of laaggeschoolden ook negentig uur kunnen volgen.

Het actieplan zet terecht in op regionale spreiding, onder meer met het inrichten van lesplaatsen. Hoe zit het daarmee? Hoeveel bijkomende cursussen werden er in 2020 aangeboden en hoe zag de regionale spreiding eruit, voor en na het actieplan? Hoeveel geschikte lesplaatsen werden bijkomend gevonden sinds de inwerkingtreding van het actieplan?

Het actieplan wil de wachtlijsten terugdringen door meer cursisten per lesmoment te voorzien: in 2019 gemiddeld zestien cursisten, in 2020 gemiddeld achttien. Het doel is te evolueren van gemiddeld vijftien naar twintig cursisten in een courante taal en zelfs veertig cursisten in een courante taal bij hoogopgeleiden. Het agentschap volgt de ervaringen van de leerkrachten en de inburgeraars op. Zal er bij die monitoring aandacht gaan naar de gevolgen van het hogere aantal cursisten per cursus? Zal er, in functie van de conclusies, zo nodig bijgestuurd worden, waarbij bijvoorbeeld het aantal cursisten met een lage scholing of digitale geletterdheid of die een weinig courante taal spreken, met minder personen les volgen?

Naast het binnen de drie maanden aanbieden van een cursus MO is een goede afstemming op de taallessen Nederlands even belangrijk. Het mag niet zo zijn dat het ene ten koste van het andere gaat. Komt dat nog voor? Zo ja, hoe zal het agentschap dat oplossen?

4.5. Tussenkomen van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman hoopt dat de monitoring van deze cijfers voortaan jaarlijks in het parlement besproken wordt. Ook zou het zinvol zijn het actieplan vooraf te ontvangen. Inburgering is een Vlaamse bevoegdheid, maar zeker in de vorige regeerperiode onder minister Liesbeth Homans is het systeem alleen maar geëscaleerd.

De spreker is blij dat de wachtlijsten nu eindelijk serieus worden genomen. Toch moeten de resultaten worden genuanceerd: het halveren van de wachtlijsten heeft veel te maken met de terugloop van het aantal starters door corona. Daarom wil ze graag weten hoeveel extra plaatsen MO er vorig jaar gecreëerd zijn. Ze is voorstander van een slimme diversifiëring met fysieke, blended en digitale cursussen en een groter digitaal aanbod. Hoe groot zullen de klasgroepen zijn bij digitale lessen? Over gevoelige onderwerpen debatteren kan niet in een al te grote groep en in een Zoomsessie is het gemakkelijker zich aan een discussie te onttrekken.

Dat er onvoldoende taalleerkrachten in bepaalde talen worden gevonden, was in de vorige regeerperiode vaak een excuus voor de wachtlijsten. Vorig jaar spraken de meeste mensen die wachtten op een passend aanbod echter een courante taal als Arabisch, Spaans, Portugees of Thai. Wat zijn de dominante talen in de groep voor wie ook nu nog geen passend aanbod wordt gevonden?

Hannelore Goeman vraagt of de timing om tegen halfweg 2022 alle wachtlijsten weggewerkt te hebben, wel realistisch is. Tegen dan zal het aanbod betalend zijn, dus moeten de organisatie en de inhoud van de dienstverlening op punt staan. Ook zij heeft gehoord dat de kwaliteit en inhoud van de cursussen MO sterk afhangt van de leerkracht. Komt er voor de verschillende vormen een duidelijk kwaliteitskader?

5. Antwoorden van Jo De Ro

Jo De Ro zegt dat kwaliteit een belangrijke en blijvende zorg is voor zowel het Agentschap Integratie en Inburgering als voor de stedelijke agentschappen Atlas en IN-Gent. De Vlaamse onderwijsinspectie heeft intussen voor alle inburgeringsdoelen die de Vlaamse overheid vooropstelt, een kader ingesteld. Zij beschikt daarvoor over de nodige expertise waaraan het de inburgeringssector zelf ontbreekt. Dat traject is geen paniecreactie ingevolge corona, maar is reeds eerder gestart en heeft een vijftiental maanden in beslag genomen. Dat kader heeft een belangrijke impact op de ontwikkeling van materiaal maar ook om te bepalen wat een standaardtest precies moet toetsen.

Het zou al te gek zijn als de secundaire scholen zelf de tests voor arts of tandarts zouden ontwikkelen en afnemen. Noch het agentschap, noch Atlas, noch IN-Gent zullen de testen ontwikkelen. Het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft een Europese AMIF-oproep gelanceerd. In de Lage Landen is er voldoende expertise, dus zullen de intekenende conglomeraten vast de nodige wetenschappelijke onderbouw hebben.

Het lesmateriaal komt en kwam voorheen vooral van leerkrachten. Dat is nu in snel tempo gedigitaliseerd, door die leerkrachten, door pedagogische medewerkers, door interactie tussen de verschillende agentschappen. De drie agentschappen hebben in nauwe samenwerking met het Centrum voor Toegepast Taalonderzoek van de KU Leuven een AMIF-oproep ingediend om anderhalf miljoen euro te verkrijgen voor digitaal lesmateriaal. Dat zal op een leerplatform ter beschikking worden gesteld van alle docenten en cursisten MO in Vlaanderen. Die site is vergelijkbaar met KlasCement, een platform waar leerkrachten in het leerplichtonderwijs zelf informatie delen.

De termijnen beginnen te lopen als het inburgeringscontract getekend is. De erkende vluchtelingen zijn maar een klein deel van de klanten, in 2019 minder dan 20%. Voor wie de komst voorspelbaarder is, bijvoorbeeld in het kader van gezinshereniging, huwelijks- of arbeidsmigratie, zou een gedeeltelijk traject in het land van herkomst mooi zijn. Het is te kort door de bocht te stellen dat de coronacrisis de integratie- en inburgeringssector gered heeft, wel heeft ze in ieder geval de digitalisering een boost gegeven, wat ook perspectieven opent voor trajecten in het moederland. Enkele ervaringsdeskundigen hebben bevestigd dat ze dit als een troef zien.

ABB maakt elk jaar prognoses zodat het zijn resources gericht kan inzetten en een planning kan maken. Dat is dit jaar moeilijker dan anders. Er wordt rekening mee gehouden dat bepaalde mensen in 2020 geen cursus konden volgen en dat alsnog in 2021 zullen willen. Dankzij de Vlaamse Regering heeft het agentschap de niet-uitgegeven middelen kunnen overdragen naar 2021. Met dat geld kan het tijdelijk of permanent extra mensen aanwerven of de digitale mogelijkheden verruimen of verbeteren. Het agentschap staat klaar om zichzelf nog maar eens een jaartje te overtreffen.

Het nieuwe inburgeringstraject is voor nieuwjaar een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het is de bedoeling om enkele nieuwe aspecten te starten op 1 januari 2022 en die worden nu volop voorbereid. Zowel de beleidsnota, het regeerakkoord als de eerste geruchten over het nieuwe decreet zijn vervat in het strategische plan voor de komende vier jaar dat het management met de raad van bestuur en de minister zal afspreken. Dat bevat heel wat vernieuwingen waar de spreker nu niet op kan vooruitlopen. Zo worden er nog modellen ontwikkeld om te bepalen hoeveel het maximale aantal deelnemers voor elk type cursus is, maar ook om de organisaties, de Vlaamse en de stedelijke, van elkaar te laten leren. De ontwikkeling van een gedifferentieerd aanbod staat inderdaad nog maar aan het begin. Alle tijd die vrijkomt omdat mensen digitaal of sneller de cursus kunnen doornemen, zal geïnvesteerd worden in de meer kwetsbare groepen, niet alleen in de cursus zelf maar ook op andere terreinen.

Ook op het vlak van een betere afstemming tussen de pijlers van het inburgeringstraject, voorlopig drie en binnenkort vier, is de toestand beter dan twaalf tot zestien maanden geleden. NT2 valt onder het reguliere volwassenenonderwijs, de centra voor basiseducatie, de universitaire taalcentra. AgII heeft wel de belangrijke regierol. Op het einde van de termijn van de vorige minister van Onderwijs kwam er een openendfinanciering voor NT2 in het volwassenenonderwijs. Daarnaast ontwikkelde AgII een planningsmodule met vraag en aanbod voor de komende drie tot negen maanden, met een prognose van niet alleen de vraag maar ook het

profiel van de cursisten. Uiteraard is het niet zo dat overlappings tussen cursussen MO en NT2 nu helemaal niet meer voorkomen. Een betere afstemming en zelfs geïntegreerde trajecten vormen onderdeel van het strategisch plan en dus van concrete acties in de komende twaalf tot vierentwintig maanden.

Corona heeft dus een boost gegeven, de instroom is verkleind, maar dat mag niet aangegrepen worden om de prestaties te minimaliseren. Hoewel de crisis niet voorspeld was, zat elke docent vanaf dag één thuis digitaal les te geven. Het materiaal om les te kunnen geven was er, de lesinhoud is geleidelijk aan gedigitaliseerd en is gaandeweg verbeterd. Bepaalde organisaties, zowel in de publieke als de private sector, soms zelfs heel grote organisaties, hebben die stap niet kunnen zetten. In 2019 waren er 14.884 cursusplaatsen, in 2020 17.441, wat afdoende was én de prognose van voor corona benadert. 2700 nieuwe contracten is een lager aantal dan de jaren ervoor, maar het aantal cursusplaatsen is met 2500 gestegen waardoor er 2400 mensen meer een cursus MO starten.

Om de cursusplaatsen te vullen, hebben zowel de leiding van het agentschap als de mensen op het terrein grote inspanningen moeten leveren, bijvoorbeeld aan het einde van de zomer. Het klopt dat Vlaanderen niets te zeggen heeft over de instroom, maar, zoals gezegd, bedraagt het percentage erkende vluchtelingen maar 20% van de cursisten. Het is echter de verdomde plicht van de sector om iedereen die wil integreren, een plaats te geven. En dit jaar heeft dat flink wat creativiteit gevergd, alleen al om het materiaal bij de cursisten te krijgen.

De digitalisering zal helemaal niet stilvallen. Naast de eigen gereserveerde middelen is er immers ook bijkomend geld. De spreker toont zich aangenaam verrast door zowel de woorden als de daden van deze regering. In het relanceplan Vlaamse Veerkracht is 10 miljoen euro vrijgemaakt voor de verdere digitalisering van inburgering, onder regie van AgII. De betrokken agentschappen hebben een hele wenslijst. AgII laat zich bij dit intensieve traject begeleiden door een externe partner. De eerste stap is een roadmap ICT voor de komende jaren die eind februari-begin maart klaar zal zijn. Het is de bedoeling om snel te vorderen en bijvoorbeeld een learning management system aan te kopen dat moet dienen om het digitale materiaal beter te ontsluiten. Voor de vierde pijler komt er een platform voor de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingen met daarop onder meer de zesentwintig gemeentelijke buddyprojecten.

Het klopt dat extra lesplaatsen een streefdoel zijn. Dit jaar is er extern niet gezocht naar bijkomende locaties wegens corona, maar enkele leslokalen in eigen beheer zijn dit jaar aangepakt, onder meer in de Elfjullistraat in Gent. De administratieve diensten en de trajectbegeleiders zijn naar het Vlaams administratief centrum verhuisd. Ook in Sint-Niklaas zijn de leslokalen grondig aangepakt. In Brussel wordt de verhuizing naar een betere locatie voorbereid. De spreker hoopt dat de hoofdzetel en de werking op dezelfde locatie kunnen komen, wat de interactie zal bevorderen.

Jo De Ro besluit dat het Agentschap Integratie en Inburgering nauw samenwerkt met het Huis van het Nederlands, Atlas en IN-Gent. Obstakels zijn onvermijdelijk, maar het agentschap bulkt van het talent en het engagement, hoewel dat ook een duwtje kreeg dankzij moedige beslissingen en budget. Het is nu aan hen om zich de komende jaren te bewijzen.

6. Antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* besluit dat het agentschap op een zeer gestructureerde en nieuwe wijze aan een sterker inburgeringstraject en -beleid bouwt. Hij herinnert voorts aan zijn engagement bij zijn aantreden om iets aan de wachtlijsten te doen. De indruk was toen dat de wachtlijsten groeiden. Erger, er was zelfs geen duidelijk

zicht op, noch op de omvang, noch op de evolutie. Terecht werd dat probleem door bepaalde partijen aangekaart. De minister had echter verwacht dat die partijen de recente evolutie als impressionant zouden beoordelen, want de resultaten zijn er niet dankzij maar ondanks corona.

Immers, ondanks de crisis en de plotse omschakeling naar digitaal lesgeven, konden 15.500 personen starten met een cursus MO. Nooit voordien waren dat er meer. Zonder corona zou dat aantal hoger geweest zijn, want dan konden ook zij die nu op de wachtlijst gezet zijn omdat ze digitaal niet geschoold zijn, een cursus gevolgd hebben. Als de vorige jaren dezelfde aantallen hadden kunnen starten, dan waren er geen wachtlijsten geweest. Uiteraard is ook de instroom kleiner, maar corona drukt ook op het aanbod. Het is immers moeilijker om lessen te organiseren en toch zijn er meer georganiseerd dan ooit voordien.

Het Vlaamse beleid heeft inderdaad op één variabele geen greep, namelijk de internationale geopolitieke situatie en het Europese en federale beleid. Dat mag evenwel geen excuus zijn voor Vlaanderen om zijn deel, namelijk het aanbieden van inburgeringscursussen, niet te doen.

Op één jaar tijd is er daarenboven een transparant rapporteringsmechanisme opgebouwd. Uiteraard is er nog ruimte voor verbetering, maar het traject is ingezet. Het is jammer dat er daarvoor in deze commissie geen algemene erkenning is. Daarenboven is er gestart met enkele ijkpunten voor een performant inburgeringsbeleid, onder meer het vastleggen van leerdoelen, wezenlijk voor kwaliteitsbewaking, het ondersteunen en beoordelen van leerkrachten.

Digitalisering is een ander evident aspect. Dat het agentschap zulke vorderingen kon maken in een coronajaar, is indrukwekkend. Digitalisering maakt een passend aanbod mogelijk voor wie een minder courante taal spreekt of voor wie minder mobiel is. Voorts worden er daardoor voortrajecten mogelijk tot in het land van herkomst, voor wie in het kader van gezinshereniging of volgmigratie naar hier komt. Gestandaardiseerde testen maken het mogelijk na te gaan of de cursisten de kennis vergaard hebben, en dus ook of de manier van lesgeven voldoet.

Het valt dus niet te ontkennen dat de omslag wezenlijk is. Het agentschap verdient felicitaties daarvoor. De minister betreurt het dat sommige parlementsleden die bijzondere prestaties als evident afdoen. Eind 2019 had niemand geloofd dat de agentschappen zo ver zouden staan, en toch is het gelukt, ondanks corona. Kritisch zijn is goed, maar vooruitgang benoemen werkt ondersteunend. Zijn ambitie is dat het agentschap over enkele jaren tot de top van Europa behoort, waar andere landen van komen leren, met als doel de nieuwkomers de beste kansen geven.

7. Slotbeschouwingen en aanvullende antwoorden

Nadia Sminate acht het tijd om de droom van inburgering in het land van herkomst waar te maken. Ze dringt er bij de minister op aan daar werk van te maken. Het verwondert haar tot slot dat Sam Van Rooy enkel haar opmerking waar hij het mee eens is bekritiseert en geen verdere commentaar op het Vlaamse beleid geeft.

An Moerenhout erkent dat de wachtlijsten nu serieus genomen worden, dat er een frisse wind door het agentschap waait, dat er aanzienlijke inspanningen geleverd zijn. Het hindert haar wel dat de minister vergeet dat de vorige regeerperiode dezelfde meerderheid aan de macht was. Hij was dan wel geen minister, maar wel fractieleider, enige bescheidenheid lijkt haar gepast.

Voor haar zal december 2021 de echte lakmoesproef zijn. De cijfers tonen een impact bij de start van de coronacrisis. Het zou kunnen dat er een impact zal zijn als de crisis eindigt.

De spreker heeft voorts begrepen dat er geld overgedragen is om leerkrachten aan te werven. Dit doet men beter niet met contracten van onbepaalde duur. Vooral voor weinig courante talen is het niet simpel leerkrachten te vinden. Is daar al beterschap in zicht?

Jo De Ro heeft in het voorjaar van de Vlaamse Regering de verzekering gekregen dat de budgetten gehandhaafd zouden worden, ook als de instroom zou dalen, dus dat er geen nieuwe ontslagronde zou nodig zijn. Op dat moment was de verwachting nog dat het leven zou hernemen na de eerste coronagolf en dat de lessen in september gewoon zouden opstarten. Door de gang van zaken zijn de middelen nu overgedragen naar 2021. Ongeveer de helft van de personeelsleden van het agentschap werkt niet aan 100%. Aan hen is gevraagd om nu, bij het piekmoment aan het begin van het jaar, tijdelijk meer te werken. Nogal wat collega's zijn hierop ingegaan zodat er toch enige reserve is voorzien.

Daarnaast heeft de raad van bestuur eind 2020 een nieuwe hr-directeur aangeduid die zich zal buigen over het nieuwe hr-beleid waarbij alle vormen van aanwervingen (tijdelijke, freelance, inschakeling van ex-inburgeraars enzovoort) worden bekeken. Het agentschap probeert budgettair en organisatorisch met alle scenario's rekening te houden, en klaar te zijn om te ageren bij de minste stijging op het dashboard. Nu moet de praktijk uitwijzen of het systeem werkt.

Minister *Bart Somers* waardeert dat An Moerenhout het positieve erkent. Bescheidenheid en enthousiasme kunnen volgens hem samengaan. Dat ze december 2021 als evaluatiemoment ziet, heeft hij genoteerd. Hij neemt de uitdaging aan en zal ervoor zorgen dat ze dan niet anders kan dan op dat moment erkennen dat het agentschap goed bezig is. *Nadia Sminate* vraagt hij de vorderingen in het beleid te zien en niet te focussen op iets wat er nog niet is, maar waar volop aan wordt gewerkt.

Iedereen is bekommerd om een sterk inburgeringsbeleid. Dat wordt nu conform het regeerakkoord uitgevoerd. Hij neemt aan dat iedereen veel respect opbrengt voor de inspanningen die de medewerkers in moeilijke omstandigheden hebben geleverd.

Nadia Sminate wilde een positieve tussenkomst doen toen ze verwees naar de droom van *Jo De Ro* over inburgering in het land van herkomst. Ze informeerde gewoon naar de concrete stappen die er in die richting worden gezet. Minister *Bart Somers* zegt dat graag mee te nemen.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Tom ONGENA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
AMIF	Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
hr	human resources
ICT	informatie- en communicatietechnologie
MO	maatschappelijke oriëntatie
NT2	Nederlands als tweede taal
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent